

Εμπνευσμένοι Ιερείς στον απελευθερωτικό αγώνα της Ε.Ο.Κ.Α.

/ [Πεμπουσσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Ο Παπάσταυρος Παπαγαθαγγέλου υπήρξε ο φλογερός στρατολόγος των αγωνιστών της Ε.Ο.Κ.Α. και κατά τον Αγώνα έφερε το ψευδώνυμο «Τσέλιγκας». Σε μια Καινή Διαθήκη[1] μικρού μεγέθους όρκισε εκατοντάδες αγωνιστών, μερικοί από τους οποίους έπεσαν τραγουδώντας τα δικά του θούρια στα πεδία των μαχών ή ανέβηκαν μ' αντρειωμένη την ψυχή στο ικρίωμα της αγχόνης των Κεντρικών Φυλακών. Ο ίδιος ο Παπάσταυρος, στη συνέντευξη του στον Παύλο Παύλου, αναφέρει για τη διαδικασία της ορκωμοσίας των αγωνιστών της Ε.Ο.Κ.Α.:

«- Πάτερ Σταύρο, εσείς ήσασταν τότε ο εξομολόγος. Τι έκανε όλο τον κόσμο να τρέχει στον Παπασταύρο να εξομολογηθεί;

Ίσως επειδή ήμουν ο υπεύθυνος των κατηχητικών της νεολαίας. Ο κόσμος έτρεχε σε μένα. Κάθε Κυριακή, εκείνος ο μακαριστός από το Λιοπέτρι ο Ξάνθος ο Σαμάρας, μου έφερε ένα-δύο λεωφορεία, για να εξομολογηθούν. Και καθόμουν ώρες ολόκληρες εκεί. Και απ' εκεί επιλέγαμε τα πρόσωπα...

6 Μαΐου 2012: Ο π. Φώτιος Καλογήρου, κατηχητής των αγωνιστών της Ε.Ο.Κ.Α. και ο π. Χαράλαμπος Ζούμος μεταφέρουν την αφίσα με τις προσωπογραφίες των επτά ηρωικώς πεσόντων μελών της Ο.Χ.Ε.Ν. Λευκωσίας στο χώρο της Μαρμάρινης Στήλης, η οποία είναι αφιερωμένη στους ήρωες. Μπροστά από τη Στήλη τελέστηκε Τρισάγιο στη μνήμη τους.

—Ακριβώς είναι αυτή σας η σχέση που σας βοήθησε να γίνετε ουσιαστικά ο στρατολόγος της Ε.Ο.Κ.Α. Ποιους από τους γνωστούς επώνυμους στρατολογήσατε και ορκίσατε;

Αγαπητέ μου Παύλε, ίσως τους περισσότερους. Δεν μπορώ να θυμηθώ τώρα.

—Μιλάμε και για τα γνωστά ονόματα των ηρώων. Ο Γρηγόρης Αυξεντίου έδωσε εκεί τον όρκο;

Όχι

—Διότι ήταν αξιωματικός του Ελληνικού στρατού. Αλλά όλοι οι άλλοι, ο Μάρκος Δράκος, ο Λένας...

Μάλιστα. Αναφέρω εδώ και τον Φώτη Πίττα, το δάσκαλο. Ήρθε τρεις φορές να τον ορκίσω. Και προτού ορκίσω κάποιον, ρωτούσα με ποιους κάνει παρέα. Και φρόντιζα, ώστε να ξέρω περίπου κάτι γι' αυτόν.

—Πάτερ Σταύρο, επειδή είναι ιστορικό αυτό το γεγονός θα ήθελα να μας πείτε πως γινόταν η ορκωμοσία; Ερχόταν ένας νέος και αποφάσιζε ότι έχει τις προϋποθέσεις να μπει στην οργάνωση. Πως γινόταν η συγκεκριμένη στιγμή της

ορκωμοσίας;

Ήταν εκείνος και εγώ. Οι δυο μας. Είχαμε το ευαγγέλιο επάνω στο γραφείο, γονάτιζε μπροστά μου. Και του έλεγα, παιδί μου, ήρθε ο καιρός αυτό που τόσες φορές τονίσαμε, ότι η ελευθερία είναι ένα δώρο από το Θεό, το οποίο μόνο αυτό μπορεί να κάνει τον άνθρωπο, άνθρωπο ελεύθερο, να δουλεύει και να μην ντρέπεται. Και αυτός και η πατρίδα του να ελευθερωθεί. Τώρα πρέπει να ορκιστούμε όλοι ότι αυτά που θα ακούσουμε δεν θα τα ξέρει κανείς. Δεν θα τα πούμε σε κανένα. Θα είμαστε έτοιμοι και στο θάνατο ακόμα να βαδίσουμε, χωρίς να πούμε.....

Η δράση και η προσφορά στον αγώνα της ΕΟΚΑ του π. Φωτίου Καλογήρου

Το έργο του Παπάσταυρου Παπαγαθαγγέλου μετά την εξορία του συνέχισε «αποδοτικώς»[2] ο έτερος των εφημέριων της Εκκλησίας Φανερωμένης Φώτιος Καλογήρου, ο οποίος προσελήφθηκε στην υπηρεσία του Ιερού Ναού Φανερωμένης στις 16 Οκτωβρίου 1950.

Σημαντική ήταν η προσφορά και η δράση του π. Φωτίου κατά τον απελευθερωτικό αγώνα της Ε.Ο.Κ.Α., τόσο κατά την περίοδο της προπαρασκευής του όσο και κατά την περίοδο της διεξαγωγής του. Ως κατηχητής στην Ο.Χ.Ε.Ν. μαζί με τον Παπάσταυρο Παπαγαθαγγέλου προπαρασκεύασαν εθνικά και ψυχικά εκατοντάδες αγωνιστές της Ε.Ο.Κ.Α. και τους εφόδιασαν με τα πιο ισχυρά όπλα: τη φιλοπατρία και το ψυχικό σθένος.

Ο π. Φώτιος Καλογήρου, με τα ψευδώνυμα «Προμηθεύς», «Κόδρος», «Δραγούμης», «Δαίδαλος», υπήρξε ο σύνδεσμος του Διγενή με τον Μακάριο μέχρι την εξορία του τελευταίου, το Μάρτιο του 1956. Ο π. Φώτιος υπήρξε υπεύθυνος του «Γενικού Κέντρου» της Ε.Ο.Κ.Α. και του Ταμείου της Οργάνωσης από τον Ιούλιο 1955 μέχρι το Μάρτιο του 1956. Η χρηματοδότηση του Αγώνα αρχικά γινόταν από τον ίδιο τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο Γ', ο οποίος παρέδιδε τα χρήματα στον π. Φώτιο μετά από σχετικό σημείωμα του Αρχηγού Διγενή. Για τις ανάγκες του Αγώνα απαιτούνταν περίπου δύο χιλιάδες λίρες (£2,000) το μήνα. Μετά την εξορία του Μακαρίου ο π. Φώτιος επισκέφθηκε τον Ηγούμενο της Ιεράς Μονής Κύκκου Χρυσόστομο και συμφώνησαν να αναλάβει η Μονή τις δαπάνες για τις ανάγκες του Αγώνα[3].

Ο π. Φώτιος, σ' έκθεσή του προς τον Αρχηγό της Ε.Ο.Κ.Α., την οποία συνέταξε μετά το τέλος του Αγώνα (10.11.1962) απαριθμεί με λεπτομέρεια το πολυσχιδές και πολυσήμαντο έργο του «Γενικού Κέντρου», το οποίο είχε έδρα του τα κτίρια της Φανερωμένης, ως εξής:

«1. Διαβίβασις της όλης αλληλογραφίας του Αρχηγού προς τους Τομεάρχας και τανάπαλιν,

2. Πολυγράφησις και αποστολή εις όλην την Κύπρον των προκηρύξεων,
3. Δακτυλογράφησις και αποστολή προς τους Τομεάρχας των Διαταγών Αρχηγού,
4. Έκτακτος διαβίβασις εις Αρχηγόν και ταυτοχρόνως εις τον ενδιαφερόμενον Τομεάρχην επειγουσών πληροφοριών προς ταχύτεραν εκμετάλλευσιν των ή και κατ' ευθείαν υπό του Γ. Κέντρου εφαρμογή μέτρων προς εκμετάλλευσιν των, αναλόγως συνθηκών και του επείγοντος αυτών,
5. Φυγάδευσις και τακτοποιήσις καταζητουμένων (συμφώνως πάντοτε των οδηγιών Αρχηγού) και φροντίς δια συμπλήρωσιν επανδρώσεως ανταρτικών ομάδων δια καταλλήλων μελών,
6. Εφοδιασμός ανταρτικών ομάδων με πάσης φύσεως υλικόν δια τα λιμέρια, ως και τροφίμων, φαρμακών, ρουχισμού κ.λ.π.,
7. Διευθετήσεις δι' αποδράσεις[4],
8. Επαφή μετά συλλαμβανομένων και Δικηγόρων προς υπεράσπισίν των καθώς και μετά των συγγενών των και αρωγή εις τας οικονομικός ανάγκας των τελευταίων,
9. Εξεύρεσις ιατρών δι' εκπαίδευσιν νοσοκόμων των ανταρτικών ομάδων,
10. Φροντίς δια θεραπείαν εις ιατρούς πληγωμένων μελών της Οργανώσεως,
11. Διευθετήσεις δια την εκ του εξωτερικού παραλαβήν όπλων και άλλου υλικού,
12. Μεταφορά και διανομή οπλισμού εις Τομεάρχας και ομάδας ΕΟΚΑ

και 13. Εν γένει δε πάσης φύσεως εργασία προς υποβοήθησιν του έργου του Αρχηγού και όλων των τομέων της Οργανώσεως όλης της Κύπρου, μετά των Τομεαρχών των οποίων είχομεν συχνά και προσωπικήν επαφήν δια την καλυτέραν εξυπηρέτησίν των».

Στην οικία του π. Φώτιου, στη Λεύκωνος 8, καταρτίστηκε τον Οκτώβριο του 1955 το σχέδιο της απόδρασης του Μιχαλάκη Καραολή από τις Κεντρικές Φυλακές, από τους Κυριάκο Μάτση, Γιαννάκη Δρουσιώτη, Ησύχιο Σοφοκλέους και το δεσμοφύλακα Παρασκευά Κύρου. Η απόδραση, που οργανώθηκε για τις 16 Οκτωβρίου 1955, τελικά δεν πραγματοποιήθηκε μετά από άρνηση του Καραολή να ακολουθήσει το σχέδιο, γιατί υπολόγιζε ότι θα τον δολοφονούσαν οι Άγγλοι κατά

τη φάση της απόδρασης. Μετά την αποτυχία της απόδρασης ο π. Φώτιος ετοίμασε και απέστειλε έκθεση στον Αρχηγό της Ε.Ο.Κ.Α. με τις δικές του εκτιμήσεις και εισηγήσεις για το θέμα[5].

[Συνεχίζεται]

1. Ο Παπάσταυρος την Καινή αυτή Διαθήκη την προσέφερε αργότερα στο Μουσείο Αγώνος της Λευκωσίας. «Η Καινή αυτή Διαθήκη, σημειώνει ο Μιχαλάκης Μαραθεύτης, είναι ένα πολύτιμο τεκμήριο που επαναφέρει στη μνήμη τις μορφές πλείστων ηρωομαρτύρων της ΕΟΚΑ, που έθεσαν το χέρι τους επάνω σ' αυτήν όταν ορκίζονταν πως θα αγωνιστούν για την ελευθερία της Κύπρου», βλ. Μιχαλάκης Μαραθεύτης, Ηρωικοί απόηχοι του '55, ο.π., σ. 223.
2. Βλ. Γεώργιος Γρίβας-Διγενής, Χρονικόν αγώνος ΕΟΚΑ 1955 -1959, ο.π., σ. 40-41.
3. Βλ. Γιάννης Σπανός, ΕΟΚΑ έτσι πολεμούν οι Έλληνες, τ. Γ', ο.π., σ. 167-171 και Κλείτος Ιωαννίδης, Πρόσωπα και ιδέες. Εκκλησία και διανόηση, τ. Β', Εκδόσεις Αρμίδα - Ιερά Μονή Κύκκου, Λευκωσία
4. Ο δικηγόρος Τίτος Φάνος αναφέρει ότι επισκέφθηκε στο Φρούριο της Κερύνειας τον κρατούμενο Μιχαήλ Γεωργάλλα και τον «πληροφόρησα ότι το σχέδιο είχε εγκριθεί και μετέφερα επίσης προφορικές οδηγίες όσον αφορά τα φωτεινά σήματα, που θα δίνονταν απ' έξω από το Κάστρο από μέλη της ΕΟΚΑ, και άλλες λεπτομέρειες. Οι οδηγίες που διαβίβασα μου είχαν δοθεί από τον αγωνιστή ιερέα του ναού Φανερωμένης Αιδεσιμότατο Φώτιο Καλογήρου», βλ. Ελενίτσα Σεραφείμ-Λοίζου, Μάρκος Δράκος (Η σεμνότητα του ήθους και η αρετή της ψυχής), Λευκωσία 1997, σ. 113.
5. Βλ. Χρ.Ανδρέου, διευθυντής έκδοσης, Πεθαίνοντας για την ελευθερία, Μιχαλάκης Καραολής, τ. 1^{ος}, Συγγραφή Νίκος Παπαναστασίου και Χρ. Ανδρέου, Εκδόσεις Χρ. Ανδρέου, [Λευκωσία 1990], σ. 123-128.